

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{12}{4}$ = December 4-dikén

1830

Magyarország

A' Magyar Tudós Társaság' valóságos feltünése közelít; teljesedve fogja látni a' Nemzet ebbeli sürgető kívánságát. Ezen Társaság' tagjai négy rendűek lesznek: Igazgatók, Tiszteletbeliek, Rendesek és Levelezők. A' Rendesek, lakjokhoz képest, vagy Helybeliek, ú.m. Pesten, Budán és a' két Város' közelében élők, vagy Vidékiek, kik Magyarországon és Erdélyben széjjel vannak. Most eleinte az Igazgatókról tudósítatik a' Magyar Haza. Ezek' száma az Első és Másod Előülölével együtt, huszonöt, 's mint eddig már az ország' négy rendéből olyanok választottak, kiket érdem vagy születés kedvezőbb karba emelt, 's jutalmokat egyedül a' nemzeti miveltség' elősegítéséből nyúló örömben is fellelhetik, úgy fog az Igazgató-Tanáts jövődében is, midőn pótlás kellene, olytant venni sorába, kit tiszta hazafiság, tudományok őltalma, a' magyar nyelv' terjesztését munkáló buzgóság, 's jobb karban-létel leginkább kitüntet. Azon Igazgatók' nevei, kik a' nemzet' nyelvének felvirágzására nézve ezen új időkorét most megkezdik, itt következnek abc rendben: *Andrássy György* Gróf, ts. kir. Aranykútsos. *Bartal György*, a' M. kir. Udv. Cancelláriánál Tanátsnok és Referenda-

rius. Battyáni Filep Hertzeg, ts. kir. Aranykútsos, *Leopold* Rendje' közép Keresztese, Ns. Vas Várm. örökös és valós. Fő-Ispánnya. *Cziráký Antal* Gróf, ts. k. Aranykútsos, valós. belső titk. Tanátsos, Sz. István Rendje' nagy Keresztese, Ns. Fejér Várm. Fő-Ispánnya, 's Ország Bírāja 'sat. *Desséwffy József* Gróf, több Várm. Tábla-Bírāja. *Illésházy István* Gróf, ts. kir. Aranykútsos valós. belső titk. Tanátsos, Aranygyapjas, kir. Asztalnok, Ns. Liptó és Trencsén Várm. örökös és val. Fő-Ispánnya 'sat. *Károlyi György* Gróf, több Ns. Várm. Tábla-Bírāja. *Keglevich Gábor* Gróf, ts. kir. Aranykútsos, a' M. kir. Udv. Cancelláriánál Tanátsnok és Referendarius, Ns. Nógrád Vgye. Fő-Ispánnya. *Kolosváry Sándor*, Veszprémi Kanonok. *Kornis Mihály* Gróf, Ns. Kolos Vám. Administrátora. *Majláth György*, Sz. István Rendje' nagy Keresztese, Királyi Személyes, Udv. 's belső titk. Tanátsos, Ns. Hont Várm. Fő-Ispánnya. *Mednyánszky Alajos* Báró, ts. kir. Aranykútsos M. kir. Helytartó Tanátsnok. *Nagy Pál*, több Ns. Várm. Tábla-Bírāja. *Péchy Imre*, Septemvir. *Prónai Sándor* Báró, ts. kir. Aranykútsos. *Revitzky Adám* Gróf, ts. kir. Aranykútsos, valós. belső titk. Tanátsos, Sz. István Rendje' nagy Keresztese, M. kir. Fő-Udvárnok, és Fő Cancellarius, Ns. Borsod-Várm. Fő-

Ispánja. *Somssich Pongrátz*, Vice-Palatinus. *Szegedy Ferentz*, ts. kir. Aranykúltos, Ns. Verőce Várm. Fő-Ispánja. *Szepessy Ignácz* Baró, ts. kir. val. belső titk. Tanácsos, Pétsi Püspök. *Szechényfi István* Gróf, ts. kir. Aranykúltos, több katonai Rendek Vitéze. *Teleky József* Gróf, ts. kir. Aranykúltos. Királyi Tábla-Bárája, 's Ns. Szabolcs Várm. Fő-Ispánja. *Vay Abrahám* Gróf, ts. kir. Aranykúltos, Ns. Bereg Várm. Administrátora. *Wagner Ferentz*, Ns. Sopron Sz. kir. Városa Polgár-Mestere. *Végh István*, ts. kir. Aranykúltos, val. belső titk. és M. kir. Helytartói Tanácsnok, az ország Tartom. Biztossága Fő Igazgatója, a Sz. Korona őrzője, Sz. István Rendje közép Keresztese, Ns. Baranya Várm. Fő-Ispánja. 'sat. *Wesselényi Miklós* Baró.

A Magyar Tudós Társaság' foljamatba indítása végett, ezen említett Igazgató Tanács fogja kinevezni a' ts. kir. kegyelmes helybenhagyással megerősített alaprajzban megállított hatalmánál-fogva eleinte a' Rendes Tagokat, mellyek száma egy előre huszonhét, választ a' maga' észrendőnként egyszer tartandó ülése, 's a' tiszteletbeli és rendes tagok' üléseinek vezetésére Első 's Másod Elölülőt; vigyázni fog a' társaság' tőkepenzeinek, 's jövedelmeinek pontos rendben tartására, 's a' Tudós Tagok' munkálódásait, a' társaságnak általjában minden létét, esztendőnként a' Ns. Vármegyékkel közli, a' tartandó ország-gyűlésnek pedig mindenkor eleibe terjeszti."

A' Tásalkodásról

Ten kata s' aiton ela—Magadhoz való végy, azt tanátslá Pittacus, a' Görög hét böltsék' egyike, a' házasulandó Ifjúnak. — Lehetne-é már ezen mondat a' Tásalkodásra is kiterjeszteni? — Hogy a' velünk egy szőrü-bőrü embe-

rek' körében gondolatink' kifejezése szabadabb, érzéseink nyiltabbak, beszélgetésünk könnyen foljóbb 's ízesebb, barátságunk össze-hangzóbb, tagadhatatlan; de, ha kivívhattuk saját testi és lelki készségeinket a' porból, ha durva érzéseink szelidülni 's a' magosb ízléshez közelíteni kezdettek, vajjon igasságos lenne-é a' nálunk fentebbvalók', miveltebb' 's fényesh társaságát előttünk örökre bézární? Ha a' magunk' tökéletesítése legszentebb kötelességünk, ha életünk' főbb tzielja a' tőkély' minél lehetőbb póltzának elérése: Ugy ama' mondás semmiként nem alkalmaztatható a' társalkodásra. Ki szerént miveljük képzeinket, beszédünket, ízlésünket 's magunkviseletét? Kihez mérjük tetteink' helyes vagy helytelen-vóltát? Kitől igyekezzünk eltanúlni a' szépet és jót, ha nem attól, ki előttünk áll a' tökéletesség' páljáján? — Hol tehetünk-szert legkönnyebben azon magvakra, mellyekből szíveinkben a' virtus', tsinosodás' 's szelid erköltsök' virágai teremjenek? Hol kaphat testünk' módosabb állást? 's hogy mozdulataink ne oly' kényszerítettek legyenek, mint egy dróton-tántoló bubáé, hol nyerhetnek tagjaink nemesebb hajlékonyságot, ha nem a' finomabb társalkodási körökben? —

A' természet senkit egyszerre miveltnak nem szül, a' palotás tsetsemő' organumai semmivel sem elsőbkek a' kunyhóban születetténél 's ezé éppen (?) oly' alkalmasok lehetnek akarmely' cultura' elfogadására, mint azé. A' szerentsés születés tsupán több módot, több eszközöket szolgáltat a' lelki és testi erők' kifejlődhetésére, mint a' szegény; egyéb eránt, nagy-ember éppen úgy születetik a' porban, mint a' bihorban. Midőn tehát a' természet' törvénye szerént, minden ember eredeti szabadsággal bír a' maga' tökéletesítésére, 's önn. emberi méltóságától lelkesíttethetik nevének eredete'

görmöngyei között. fény-tetőre yivására: önként következik, hogy a' szebb ízlésű 's miveltebb lelkű nagyok' társaságától egy magát sok részben érdemesített nagyra törekedő kitsiny is el nem rekesztethetik.

Az alljas nép között, sem nagy példát a' követésre, sem oly' fényt, melyből reánk is élesztő sugár hathasson, nem találhatunk. A' durva népnek; erköltsei is durvák; örömei tombolók, vadok, szinte a' szenvedhetetlenségig, és a' húzomos vele-társalkodás tsak salakot, sokszor, elmoshatatlan szennyet hágy maga után akarkinek is karakterében. Méltán megkívánja 'hát minden fenntebbre igyekezőtől önn boldogsága, hogy az ilyen társaságokat messze kerülje, mint a' pestises házat, mert késő akkor az orvosi segéd, midőn, a' mirígyes dagاناتok kiütnek, 's valamint a' festésben magát tökéletesíteni akaró, mustraképűl, tsak egy Corregio, Van Dyk (Fandekj), Rafael, Kraft, Kupeczky'sat. híres Festők' remekjeit választhatja: szintűgy egy való-miveltésig után esengő is tsak azokat követheti, kik meg-annyi első rangu tsillagként ragyoglanak előtte. Az ilyenek' társaságába vágyik ő táplálatot szerezni lelke' magos tehetségeinek, 's nemesb tónhoz szoktatgatni tökéletesebbíthető érzékeit. Boldog, ha e' lelkes vágyja (vagyódása) teljésedésbe jut; még boldogabb, ha a' Nagyobbnak nem tsak türedelmét, hanem szeretetét is megérdemelni méltó lessz!

Az eddig mondottak nem azt teszik, hogy minden tsupán a' nálla nagyobbak' kegyébe *) igyekezzék bésimólni, tsupán a' pompás Uri társaságokat vadássza. — Mi lenne abból, ha senki az alatta-lévő

* Vagy Kegyes és Kegyelmes kéntelen egyvet tenni, vagy Kegy és Kegyelem között a' gyökérnek, tsak törvényszerzési hatalommal lehetne, incrementum nélkül, hasznát venni. A' 'Sidó Bibliébau 's Tajmudban alig találni ép-gyökeret ma-

kiszebbekre ügyet vagy tsak, egy jügalmas tekintetet is vetni nem méltóztának? A' való-nagyság éppen a' kitsinyekkel-való okos 's nyájas bánás-módban tettzik-ki. 'S éppen az érdemli-még minden időkornak tiszteletét, ki eléggé erős a' magánál kiszebbeket saját magaságához felvonni. Olyan Ő; mint a' nap, mely éltető sugárait éppen oly' kedvezőleg osztja a' kis virágnak, mint a' fejével fellegeket verdeső tölgynek, éppen úgy az éphéméranak, mint Lybia' orozslánnyanak. Ő azzal a' nyugodt hittel futja és végzi pályáját, azzal a' ditsősséggel szálland sírjába, hogy időkornak mivelődését, boldogságát előmozdította, ösztön volt sok hasznos tzelok' kivihetésében (végrehajításában), gyámolítója sok szerény igyekezetnek, 's oly' magvakat hintett-el, mellyek még századok múlva-is áldott világosodással koszorúzzák az emberiséget.

A' társalkodás' valódi tzelja az erköltsi, tudományos és esthetikai ízlést terjeszteti, kifejteni, elősegíteni az emberek között, nem iskolai slendrián módon, vagy katonai szoros rendszabás szerint, hanem könnyű játzissággal, nem kényszerítve, erőszakoson, hanem természeti nyájassággal fűszerezett lágy és eleven beszélgetéssel, lelket és testet egyformán frissítő ártatlan időtöltéssel. Itt, minden egyforma szabadtsággal mondja-ki véleménynyét ez vagy ama' tárgyról; a' többség' vagy jelesebb tekintetű emberek' szavát nem kívánja meghamisítani, letorkolni, hanem ha értelmével meg nem egyeztetheti, ellenkező értelmét egész szelidtséggel, távol attól, hogy szóhartzba v. sértegetésbe bonyolodjék, tisztán, értetőleg adja-elő. Itt, sok ollyant hall

gánoson. Vannak magánoson használható magyar Radixok; de, nem capricia szerint, 's jó kész szok helyett vesszük elő, — hanem, készek' nemléte miatt és — a' propos.

a' mit előbb nem tudott, egy-szóval, jättzva tanul.

A' társalkodás' betség' ezek' szerént, mindég az emberiség' tökéletesítésére való béfoljásának szempontjából (béhatása' szemügyéből) kell mérni. A' mely társaság' nem ezen' erányra munkás, nem méltó, hogy betség' emberek, még figyelmökre is méltóztassák. Innen, a' titkos társaságok felett méltán lebeg mindég valamely nem szabados tzelra-dolgozás gyanúja: mert, ha a' virtust mindenek láttára gyakorolni, az erköltsisegyet nyilván pártfogolni nem szégyen; úgy, miért lenne szükség' ezek' virágoztatását titkos intézetek, elzárt Logék által eszközteni?

Ha mindazon regulákat elő-akarnám adni, melyekre a' társalkodásban ügyellett' lenni tartozunk; úgy, egész Knigget le kellene írnom. Legtöbb társalkodási törvény, melyből ezeret is következtethetni, ez: "Hármat tarts szüntelen szemed előtt: a' szerénységet (modestia (?) illendőséget és rövidséget; 's hat hibától őrizkedjél: a' hiúságtól, hazugságtól; szemtelenségtől, alkalmatlanságtól, féktelen könnyelmű szabad beszédőtől és fetsegéstől." Minthogy legtöbb-ször 's legtöbbben szokták a' hibát pártfogolni és követni, 's, a' hibának elhagyása vagy kerülése önként vezet virtusra: innen, egyebeket elmellözve, szóljunk lehető rövidséggel az említett társalkodási hibákról rendre:—

A' hiúság a' kevélységnek édes testvére, 's a' különbség köztök tsak anynyi, a' mennyi van az ok és okozat között. A' kevélység egy lelki félszegség, melynél-fogva valaki többet hiszen önn magáról, mint a' mennyi ő, valósággal. A' kevély, önn érdemének képzelt nagyítóüvegén nézi minden lelki és testi tulajdonait. A' hiúság a' kevélység' kimutatása, só, tett vagy más külső magavi-

selet által. Ez első és utolsó minden gyengeségek közt: első, mert vele születünk, utolsó, mert akkor válunk meg tőlle, mikor meghalunk; ez úgy szólva, az emberi természettől elválhatatlan, 's talán annak egyik alkotó szere. Nem született még ember, kiben az önn szeretet' szikrátkája néha lobbót ne vetett volna, 's kivált' szépeinkben zabolázhatatlanul üzi diadalmát. — Kérkedénység egyik fő-vonás-a' hiú' karakterében, nagy-szájjal tudja kitrombitálni minden semmirekellő tetteit. Mások feletti elsőségét egész tirannusi döllyfel tudja éreztetni. Tsak ingyen-kegyelméből tekint néha szánakozva a' kissébbre, (tudnivaló, hogy mindent ilyennek néz) 's ha beszédbe ve gyül vele, ez, vagy abból az okból esik, hogy magát el ne unja; vagy hogy saját képzeleti ditsősségét előtte fitogtassa, 's az ő kigúnyolásával magának időtöltést szerezzen. Semmi ellen-mondást nem szenved, bár ha állításai, vitatásai sokszor képtelenebbek a' Baron *De Maux*' tsuda tetteinél. —

A' módinak, úgy hiszem, legbolondabb nemei közzé tartozik világunkban az, hogy a' rágalom tsaknem elkerülhetetlen savává lett a' társalkodásnak; azt tartván sokan, hogy ha azzal nem fűszereztetik az, unalmassá 's ízetlenné válik. A' rágalom, só, nem tagadom, de egerkö méreggel kevert Glauber-só, mely mindent megveszteget, a' mire hintetik; 's azt a' finom mérget, mely ebből párolog-ki, még a' Berliui Kéksavanyt megévő Tűz király Chabert sem nyelhetné el. Ezen divatban lévő veszedelmes társalkodási mérges szer ellen Antidotumról kellene gondoskodni. — De bajos az egyszer törvénné rögzött-szokást megváltoztatni; kivált' nálunk, hol a' szokásnak oly' óriási ereje van. Mindnyájan, velünk született erőtlenségünknel-fogva kissébb nagyobb mértékben von-

szódunk a' roszra; s igazán, éltünk' jobb-
 rse, a' rosszalvaló küzdéssel telik 's ha már
 az a' rosz, melynek többszöri kóstelása
 annyira magához édesítette hajlandósá-
 gunkat, hogy annak, mint *malum necessarium*-
 nak örökös bilintseit örömost hor-
 dozzuk; úgy, szinte késő az orvoslás. 'S
 valjon nem éppen ilyen szükségesnek vélt
 rosszát vált-é a' rágalom is társalkodá-
 sainkban? Természettel, a' mások' gyen-
 geségeit jobban ismérjük a' magunkéinál,
 's mi könnyebb, mint azokból litániát
 tsinálni, 's azzal a' társaságot mulattatni,
 ez valóban kiapadhatatlan kútfőt nyit a'
 beszélgetésre? — A' nyelv által okoz-
 tatott seb, gyógyíthatatlan, mert a' bet-
 sületet abban a' pillanatban gyilkolja-
 meg, melyben nyilat reá pattantja. A'
 rágalmazó nyelv, nyil, mely mérgesebb
 a' hajdani Spártaiakénál, tűz, mely e-
 mést; ront, mint a' Vézúv' sustorgó
 lávája: Egy mosoly, egy szemintés, egy
 feje-tsóválás, egy sohajtás, egy kényszer-
 rített halgatás, egy mysteriosus tekintet
 (miért nem szemint, sohajt, tsóva, kényszer,
 hallga, tekint, — ha mosoj?? Red.) megannyi
 rágalmazó eszközök, és sokszori sebzések
 vérzőbb, mint a' szóé. Ezen eláradott
 romlottságnak semmi nagyobb gátot
 nem vethetne, mint ha az emberek a'
 delfusi templom' márvány ajtaja' szemöldökére
 vésett ezen arany mondanak: "*gnosthe seaüton* =
 esmér-d-meg magadat", hív teljesítői lennének.
 A' régi Egyiptomiaknál a' rágalmazónak
 nyelvét parantsolta kivágnai a' törvény; de
 ez nálunk igen sok nyelvetleneket tsinálna,
 — pedig a' világ' hét tsúfja között első:
 a' nyelvelen. Asszony!

A' társasági illetlenségek közt a' ha-
 zugság is érdemel egynehány szót. Ez, le-
 dönti a' Társalkodás' alapját, mely a'
 költsönös bizodalom; 's a' belőlle három-
 ló haszon, sem nem tartós, sem nem i-
 gazi. Az idő, mely mindent megemészt,

tsak az igasságnak nem képes ártani. Az
 emberi találós elme' legremekebb művei,
 a' százados Pyramisok, végre, össze-ros-
 kadnak, semmivé lesznek; tsak az igasság
 egyedül az, mely truttzol az esztendő'
 ezerein, 's dönthetetlen áll a' legdühösb
 revolutio', küldöztetések' közepette is. A'
 Bertalan éjji mézszárlások, a' megátkoz-
 tatott Inquisitioi Tribunálok' füstölő ró-
 gútsai szaporíthatják ugyan az igasság'
 martyrjai' számát, de őt magát meg nem
 fojthatják, győzni fog ő egy' harmintz
 esztendő's háború' vérpatakjai közt is. —
 Ellenben a' hazugság egy könnyű pihe,
 melyet a' leggyengébben sziszegő szel-
 lő, a' leggyengébb szusz örökre elrepít.
 Hazudni, más betsületének megkissebbi-
 tése-végett, égre-kiáltó bűn, 's méltó
 példás büntetésre; hazudni, önn maga'
 ditsérése tekintetéből, a' hiúság' gyáva
 nemébe tartozik; hazudni, tetszeni-vá-
 gyásból 's más szívének gyönyörködte-
 tésére a' tsapodárok', hizelkedők' szoká-
 sa. Tsak azon egyetlen esetben türhető
 a' hazugság, ha valamely rosznak aka-
 dájul, 's valamely jónak előmozdítására
 szolgál, a' nélkül, hogy az által valaki
 megsértessék. Azomban, hogy a' jó tzel
 a' nemszabados eszközöket megszentelné,
 nem hiszem.

Azon alkalmatlanságok, melyeket tár-
 salkodásainkban kerülnünk illik, 's mely-
 lyekkel másoknak terhére vállhatunk, a'
 többek közt, ezek: hosszas mulatás, szün-
 telen ismételt látogatás, csoportos ígé-
 retek' egymásra halmozása, mérges ha-
 szontalan ellenmondások, mást bosszantó
 léha unalmas beszéd-foljtatás. Ezek mel-
 lett, minden magyarázat felesleges len-
 ne; azért, tsupán e' jegyzetet tesszük ide:
 a' látogatások egy betses társalkodás' va-
 lósítására rendeltettek, 's nem megve-
 tendő-é, ki másnak béketürése ellenére
 ezekkel vissza-él.

Gondolatinkat bátran kimondani, az

igasság' vedelmére beszédeinkben tűzzel kikelni; eredeti szabadságunk kívánja. De igen félre értett szabadság az, ha valaki nyelvénél minden tsevegést megenged; 's a' vallás, haza' kórmánnya 's más tiszteletre méltó dolgokról zabolátlanul szórja káromlásait. 'S éppen ezen hibáról is elmondhatjuk, a' mit fennebb a' rágalmazásról mondánk, hogy felettébb módiba kezdett jöni. Sok léha szereti fél-szeg tudományát 's fattyú világosodását azzal fitogatni, hogy a' Vallás' szent tárgyait gúnyolva emlegesse. Ditselkedve kétségeskedik a' legtisztább igasságokról, 's nem átalja hitetlenségének tárgyául tenni az okosság' és revelatio' isteni szavait. Nints Fejedelem, nints haza, nintsenek előljárók; mindenre egyforma tiszteletlenséggel fetskendi pletykaságait. Szentstégtelen kezekkel lebhenti-fel az erköltsi tisztaság' és szemérem' fátját, 's oly' motskos szavak foljnak szájából, melyeknek hallására tán maga a' szentelenség is elpirúlna. Az ilyen szerentsételeőről mondja Juvenales Sat. XIII. 88.

Sunt in Fortunae qui casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moveri,
Natura volente vices et lucis et anni,

Atque ideo intrepidi quaecunque aitaria tangunt.
A' tapasztalatlan ifjúság' erköltsi megvesztegetésére mily' pusztítólag dolgozzanak az ily' nememberek, 's mennyire mérgecsítsék a' társalkodás' kellemeit, leírhatatlan. Vajha társalkodási köreinkben, hová nemes időtöltés' balsámával sietünk megújulni, soha az ilyenek bébottsáttatást ne nyerjenek! Vajha Hazánk' szent földjét soha ily' elfajult gyermekek ne tapossák! Ezen óhajásra nem képzelem, hogy minden igaz hazafi ezt ne mondja:
Amen!

Nem mindég társalkodhatunk szeméjjesen azokkal, kiket szeretünk, tisztelünk, 's kiknek szavára mindaz eránt, a' mi nemes, jó és szép, a' mi' érzéseink' szelidülését, izl'sünk' tökéletesülését (mi-

ért nem tökélyülését, — ha tökély?) eszközli, halalmas ingert kapunk. Egy n s nemü társalkodásra van' hát szükségünk, mely által a' legférébb magányban, távol iúgyeink' zaklatásától a' Haza' és Külföld' jelesebjei szüntelen körülünk lebeg-hessenek. Ezt, tsupán a' Foljó és Időszaki írások tehetik lehetőssé, mellyekben most egy Londoni Természetbúvár; majd egy Párii Széplélek, most egy Német Recensens, majd egy Olasz Improvisateur szállhat hozzánk. Itt, most egy komoly tudós' mély böltességü tudományos előadásaiból tanulhatunk, majd egy játtzi elme' tréfás' enyelgéseire derülhetünk-fel. Gondolatainkat, érzéseinket ezek által legkönnyebben adhatjuk tudtára a' tudomány' 's szép ízlés' minden barátjainak, legkönnyebben nyerhetünk felvilágosítást homályos ismérteinkben. Ezekből látjuk mennyire haladtunk a' miveltség' páljában, 's legkönnyebben megtanulhatjuk, mit kelljen kerülnünk, mit követnünk. Ezekből tudományt, életböltességet, jó ízlést, hasznos gazdasági és mesterséges ismérteket meríthetünk minden feszült figyelem 's fejlődés nélkül, mint akarmely nemes időtöltő társaságban. Rövid szóval, a' ki az efféle időszaki Foljó-írásoknak, Tudományos és Politikai Ujságlevel'eknek, Journáloknak bétét nem esmérí, 's hasznait tagadni merné, méltó, hogy ignorántnak nevezessék a' szó' legvastagabb értelmében, néki a' nap még nem jött-fel, 's félő, hogy örök setétségre lesz kárhozattva.

A' szellemi Társalkodás' eszközlésére indúlt-meg, szeretett Hazánkban is, egy a' Hazafi nevet valóban méltán megérdemlett derék Férfiúnak gondjai, fáradhatatlan iparkodása 's áldozatjai által, Nemzeti Társalkodónk. Sok szép órákat tölténk általa több hónapokon keresztül. Tanúltunk, ismérteket szerzünk sok jeles Társaink' munkáiból, igazítánk egy-

más botlásain a légnyájash szelídséggel. Nem a személyes haszonérdeklés, hanem az igasság szava szóllott itt minden íróinkból. És midőn már e vége felé közelítő első esztendejében is kedves Társalkodónknak, annyi édes ízű gyümölcsöket kóstolánk általa, milly kecsgetető lehet reményünk jövőre! Nem lángol-é szívünk ezen szépet jóval, gyönyörködtetőt haszonnal párosító Foljónírásunknak pártfogására. Nem kél-é mindenikünk kebeléből az a buzgó óhajtás, hogy mind' ez, mind Híradónk még Századik Esztendei foljamatjokat is érhessék-meg! Valóban bátrak vagyunk azt hinni, hogy minden igaz Hazafi mindent el fog követni ezek virágoztatására. Oh, Hazám' nagy lelkű Fijai's Leányai, légyünk munkások mindannak serény teljesítésében, a' mi Hazánk' bődögságára irányzódik, biztassuk az igyekezőt, pártfogoljuk, segítsük a' kezdetet, kívánt tzelra júthatásában, tiszteljük az érdemet, ha nem vakít is fényre, 's kérjünk áldást a' Magyarok' Istenétől Nemzetünk-re, így sohajtván-fel hozzá, a' szép tüzü Kelemennel:

Isten! a' ki Nemzetemnek

E' Hazát kimutatád,

Isten! a' ki Nemzetemnek

E' ditsó Nyelvet adád:

Oh! teremts a' Hon-Nagyokba

Áldozatra kész szívet,

'S köttess buzgó Iróinkra

Kegyszűzekkel bájövet;

Hozz Napot-fel a' Magyarra,

Hogy idő-töltével arra

Bámúlólag nézzenek

A' mívelt Kőlföldiek!!!

Fogarasi János.

A' Mátyás Király idejének

(végezte)

Ha, a' Mátyás Király' idejének Historiáját, józan criticával olvassuk, észre

vesszük azt is: hogy más útát, és módot véve-fel, a' tudományok' virágoztatására—más magaviseletet követve, az alattvalokkal-való bánásban, annyi erővel, költséggel, és segéd-eszközökkel még többre is mehetett volna. Királyi lélekkel, bő-kezűséggel apolgatta ő a' tudományokat, és minden azt segítő Institutumokat, az igaz; de az ő, nagyobb részént külföldi tudóssai között, a' hazafiak is, inkább az idegen, mint a' nemzeti literaturára, és culturára függesztették szemeket. E' mellett Mátyás, kit a' magyar nemzet, a' fogságból emelt a' thronusra, igen mostohán kezdett bánni tsak-hamar a' Magyarral: 's ezért is ez, nem igen vólt hajlandó, az ő tudományos Intézeteinek azt a' hasznát venni, a' millyet lehetett, és kellett is vólna. A' magyar nemzet' culturájának ama' nevezetes crisisé — a' Mohátsi veszedelem — hosszas éjtszakába merítette azt, még szinte hasadó hajlnalában. Ez is egy érzékeny oka, a' sok jó' kimaradásának. Ennek a' szerentsétlen esetnek következésében prédáltatott-fel az ő betses könyv-tárja is.

Sokan, ezen könyv-tárnak ritkaságából következtetik-le, a' Magyar nemzet' akkori culturájának, még maig is el nem ért kiterjedését, és magosságát. De hogy ez magában, nem elég jó mértéke Nemzetünk' akkori culturájának, tudják azok, a' kik azon betses szerzemény minden környűllássalival eléggé esmértesek. Hogy, az a' maga' idejénél, és helyénél nagyobb gyűjtemény vólt, az igaz. Egy annyi tudomány betsüléssel, köz jó szeretéssel, és külső világi értékkel bíró Király, mint Mátyás, hogy azt össze tudta szerkeztetni, ez szinte önként következett — említett virtuosos és szerentsés tulajdonságaiból.

Azt lenne szép bé tudni bizonyítani, hogy az a' betses könyv-tár, a' maga' helyéhez, és idejéhez illett, azt, hogy an-

nak a' M. Nemzet sok hasznát vette, és különösen, hogy az a' M. Nemzet' culturájának a' következése volt. — Eszköze volt, és lehetett volna, azután még inkább, és nem következése a' M. Nemzet' culturájának.

Ezen rövid értekezés' írója, jó szívet elfogadja — sőt várja — az okos criticát; de várja azt is, ha ezen az övénel, mélylyebb béléatást kívánt tárgy, valamely gyakorlottabb kéz alá kerülne.

M. K.

Aphorismák

Ha magad boldog nem lehett is, igyekezz másokat boldogítani, 's akkor magadat is boldogítottad; mert Lelkiismereted mindenkor tsendes, hogy senkit is szerentsétlenné nem tettél.

A' Gyenge lelkiék oly' lármát csinálnak a' Társaságban, mint a' sebessen futó üress szekér az úttzában.

Míg jó fundamentom-követ nem vetted, addig építéshez ne kezdj. A' reménységen fundált plánumok mint a' füst, elenyésznek, 's ideális épületből csak egy foltotska marad, melynek ruináit a' megbánás könnyeivel öntözgesd.

Az Asszonyok oly' madarak, mellyek tollaikat ugyanazon egy napon több színekre változtatják: a' Háznál szemek való hajogok, a' sétálásban Pávák, négy szemközt Galambok.

A' szép nemnek szerelmé olyan mint a' Lepke, ha egy virágról az édes nedvet izelítette, elpártol attól 's másra szállong, hol sokszor méz helyett mérget szív; 's még is edesebb az elsőnél csak azért, hogy a' virágot változtatta.

Teljesíttsed pontosan mind azt, a' mit az Emberiség és erkölts előbeszabtak, 's akkor tsendesen lehett a' Zoylusok és Rabnerek között is.

Ugy vagyunk Itélettételeinkel mint óráinkal: egyik sem jár együtt; 's még is minden különösen a' magájára támaszkodik.

A' Bánat készíti-el a' szívet az öröme- és szeretetnek érzésére. A' Szerentséttlen semmi részvételt nem esmér a' szív' ömledezésén kívül; annakokáért oly' dolgokat kell észrevehetetlenül belé tsepegtetni, a' mellyek részt végyenek érzéseiben.

D. J.

Az Erdélyi Híradó' vál-

tsága, a' Mértéktár II-dik Kötetével együtt, Fél-esztendőre 5 forint: Ha pedig a' Társalkodó is kívántatik hozzá, 2 forinttal több.

A' Társalkodó magában,

külön borítékban, ugyanazon időre, 2 for. 30 kr. — mind Conv. pénzben. — Egész esztendőre pedig, mindenik kétannyi. —

A' ki a' taxát egész esztendőre, egyszerre küldené-be, akar postán, akar másképp, — amazért 10 vagy 14 forintot, a' tsupa Társalkodóért 5-öt; azt nyerné vele, hogy kétszer, nem alkalmatlankodna magának.

Ha olyan Olvasó is akadna, a' ki Híradót nem olvasván, a' Társalkodó mellé a' Mértéktár' II-dik kötetét akarná; az ilyen is 2 forinttal töldja a' harmadfél forintot, fél-esztendőre.

A' most foljó esztendei Társalkodóból, többet nyomtattunk egynehánnyal, azért, hogy a' ki azt postán nem járathatta, megszerezhesse magának, az I-ső Számtól-fogva az 52-dikig, *féle árán*. A' beállandó 1851-dik esztendőre, csak úgy nyomtattunk többet valamivel, ha a' Postán-járatók elő-fizetéséből, *nagyobbára* kitelik. Az Előre-fizető Járatók — a' tehetősebbek — azok, a' kiket Pártfogóknak kell tartanunk.